

М. К. Курганська

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ З ПОЗИЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

У роботі зазначено, що проблеми та досягнення будівельної галузі Харківського регіону є типовими для будівельної галузі всієї України. Визначені критерії оцінки діяльності будівельних організацій Харківського регіону з позиції антикризового управління. Виявлено падіння обсягу виконаних будівельних робіт за всіма видами будівельної продукції в 2013 – 2014 рр. Зроблено висновок, що темпи зростання величини операційних витрат над величиною операційних доходів свідчать про розбалансованість операційної діяльності будівельних підприємств.

Ключові слова: антикризове управління, регіон, критерії оцінки, будівельні організації.

Постановка проблеми. Антикризове управління передбачає наявність сукупності знань та результати аналізу практичної діяльності будівельних організацій, які спрямовані на оптимізацію управління, з'ясування скритого потенціалу в умовах кризи. Будь-яка економічна система не може знаходитися у стані спокою. Її функціонування включає і періоди розвитку, і періоди спокою, і періоди кризи. Ці процеси мають циклічний характер.

Будівельний комплекс Харківського регіону має свою історію, особливості та потужний виробничий потенціал. Але на його фінансово-економічне становище негативно вплинули недостатній розвиток виробничої бази, неефективне використання матеріальних ресурсів, відсутність дієвих програм енерго- та ресурсозбереження, низький рівень інноваційної діяльності будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам антикризового управління присвячені праці багатьох вчених-економістів. Серед них: Аніщенко Л. [1], Василенко В. [2], Лігоненко Л. [3], Сторчак Н. [4], Терещенко О. [5], Холод З. [6] та ін.

На питаннях антикризового управління у будівництві зосередили увагу Куйбіда В. [7], Паліга Н. [8], Світлична Т. [9] та ін. Але ряд питань, пов'язаних з визначенням критеріїв оцінки діяльності будівельних організацій на рівні регіону країни з позиції антикризового управління, потребують більш ретельного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення критеріїв оцінки діяльності будівельних організацій Харківського регіону з позиції антикризового управління.

Виклад основного матеріалу. За результатами аналізу оцінки факторів, які, на думку працівників будівельної галузі, стримують її розвиток, що проводився як по будівельній галузі взагалі, так і по її складових, а саме: будівництво будівель, будівництво споруд, спеціалізовані будівельні роботи ми прийшли до висновку, що найвпливовішими є фінансові обмеження.

Зрозуміло, що в період економічної кризи найсильніші випробування випадають саме на фінансове становище підприємств. Підприємства будівельної галузі не винятком. Харківський регіон – один з провідних промислових регіонів України. В результаті аналізу основних показників протягом 2013 – 2016 рр. приходимо до висновку, що Харківський регіон є одним із провідних регіонів України (табл. 1):

- за територією, чисельністю наявного населення та економічно активного населення посідає 4-е місце;
- за валовим регіональним продуктом – 4-е місце;
- за обсягом реалізованої продукції – 5-е місце;
- за обсягом виконаних будівельних робіт – 4-е місце (рейтинг регіону за цим показником стрімко зростає: з 6 місця в 2014 р. до 2 місця в 2016 р.);
- за прийняттям в експлуатацію загальної площі житла – 8-е місце (останнім часом теж виявилася позитивна динаміка);
- за рівнем капітальних інвестицій – 7-е місце (позитивна динаміка);
- за рівнем капітальних інвестицій на 1 особу – 14-е місце;

- за часткою капітальних інвестицій в житлове будівництво – 7-е місце;
- за структурою капітальних інвестицій за джерелами фінансування виявилося, що за отриманням коштів з державного бюджету – 3-є місце, з місцевих бюджетів – 4-е місце, з власних коштів підприємств – 13-е місце, з коштів населення на будівництво житла – 16-е місце, за кредити банків на інші позики – 10-е місце, з інших джерел фінансування – 10-е місце;
- частка зайнятого населення в будівництві серед робітників будівельної галузі України – 3-є місце;
- частка зайнятого населення в будівництві серед працюючого населення Харківського регіону – 7-е місце;
- за кількістю найманих працівників у будівництві – 4-е місце;
- за кількістю зареєстрованих безробітних у будівництві – 13-е місце;
- за попитом на робочу силу в будівництві – 6-е місце;
- за працевлаштуванням зареєстрованих безробітних в будівництві – 7-е місце (дуже позитивна динаміка: з 12-го місця в 2013 р. до 2-го місця в 2016 р.);
- за рівнем середньомісячної номінальної заробітної плати в будівництві порівняно з рівнем заробітної плати робітників будівельної галузі в інших регіонах України – 3-є місце;
- за рівнем середньомісячної номінальної заробітної плати в будівництві порівняно з оплатою праці інших працюючих в Харківському регіоні – 6-е місце (зростання з 9-го місця в 2013 – 2014 рр. до 3-го місця в 2016).

Рейтинг регіону був визначений за допомогою методу середніх арифметичних рангів.

Отже, обсяг виконаних будівельних робіт у Харківському регіоні – один з найкращих в Україні, один з найвищих показників капітальних інвестицій за кошти державного бюджету. Відзначається висока кількість найманих працівників в будівництві при низькому рівні безробіття та поступовому зростанні заробітної плати, темпи зростання якої – одні з найкращих в Україні.

Таким чином ми можемо розглядати будівельну галузь Харківського регіону як базову модель при формуванні принципів антикризового управління будівельної галузі України.

Для вибору підприємств будівельної галузі Харківського регіону за напрямом їх діяльності, з'ясуємо пріоритети за обсягом реалізованої продукції протягом 2010 – 2017 рр. (рис. 1).

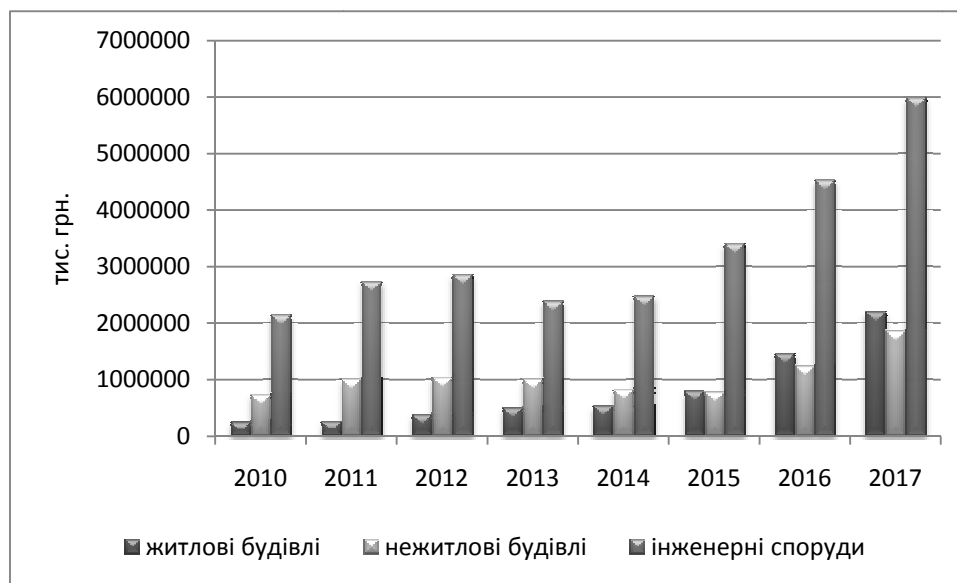

Рис. 1. Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції Харківського регіону в 2010 – 2017 рр.

**Питома вага Харківського регіону в загальнодержавних основних соціально-економічних показниках
(з ранжируванням по регіонах України)**

Соціально-економічні показники	Рік 2013	Місце	Рік 2014	Місце	Рік 2015	Місце	Рік 2016	Місце
Територія	5,2	4	5,2	4	5,2	4	5,2	4
Чисельність наявного населення	6,0	4	6,0	4	6,4	4	6,3	4
Кількість зайнятих економічною діяльністю	6,3	4	6,8	4	7,5	3	7,6	3
Валовий регіональний національний продукт	5,6	4	5,6	4	5,8	4	6,3	3
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)	5,8	4,5	4,9	6	6,4	5	7,1	4,5
Обсяг виконаних будівельних робіт	6,4	5	7,5	6	8,8	3	9,8	2
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла	3,5	7,5	2,9	9,5	3,5	9	5,0	6
Капітальні інвестиції	3,5	10	3,7	8	4,1	5	4,6	6
Капітальні інвестиції на одну особу в Харківському регіоні в порівнянні з показником по Україні	59,2	15	57,7	15	65,5	14	64,8	13
Частка капітальних інвестицій в житлове будівництво	3,6	8	3,4	7	3,6	7	3,6	6
Частка в загальному обсязі капітальних інвестицій в житлове будівництво в Харківському регіоні	17,2	17	15,2	14	15,1	15	15,2	15
Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування								
- кошти державного бюджетів	3,6	6	2,7	1	6,3	2		
- кошти місцевих бюджетів	5,9	5	7,1	4	11,2	2		
- власні кошти підприємств та організацій	63,1	13	63,1	12	66,9	13		
- кошти іноземних інвесторів	0							
- кошти населення на будівництво житла	10,7	17	10,2	15	10,6	15		
- кредити банків та інші позики	12,0	13	9,4	10	4,6	8		
- інші джерела фінансування	4,6	11	3,7	10	2,3	8		
Зайняте населення в будівництві, частка серед зайнятих в будівництві в Україні	6,2	5	7,4	3	8,5	3	8,5	3
Зайняте населення в будівництві, частка серед зайнятих працівників по Харківському регіону	4,3	7	4,3	7	4,4	7	4,4	7
Кількість найманих працівників в будівництві	5,7	5	7,3	4	8,1	3	8,2	4
Кількість зареєстрованих безробітних у будівництві	3,8	14	3,8	15	4,2	10	3,9	12
Попит на робочу силу в будівництві	2,1	7	3,0	4	5,7	5	4,2	9
Працевлаштування зареєстрованих безробітних у будівництві	3,9	12	4,7	7	4,7	8,5	7,1	2
Середньомісячна номінальна заробітна плата в будівництві порівняно з середньою в будівництві по Україні	113,5	3	126,2	4	123,7	3	124,0	3
Середньомісячна номінальна заробітна плата в будівництві порівняно з середньою по Харківській області	109,7	9	114,9	9	118,8	4	131,8	3

Відзначимо падіння обсягу виконаних будівельних робіт за всіма видами будівельної продукції в 2013 – 2014 р.р. Найбільша частка будівельної продукції традиційно припадає на інженерні споруди. З часом змінилася частка кожного виду будівельної продукції Харківського регіону: якщо в 2010 р. відношення житлових будівель, нежитлових будівель та інженерних споруд дорівнювало 8,0, 23,5, 68,5% , то в 2017 р. – 21,9, 18,5, 59,6% відповідно. Отже частка житлових будівель зросла майже в три рази та перебільшила частку нежитлових будівель. Це можна пояснити сталим високим попитом нового житлового фонду, і, як наслідок, стало високим рівнем інвестування житлового будівництва за кошти населення, який перебільшує 10% всіх капітальних інвестицій в будівництво Харківського регіону.

Але й за структурою змінилася частка прийнятих в експлуатацію житлових будівель (рис. 2). Якщо в 2010 р. частка одно- та багатоквартирних будівель була майже однакова – 51,3 і 48,7% відповідно, то в 2017 р. частка багатоквартирних будівель суттєво перебільшила одноквартирні – 67,7 та 31,2% відповідно. Тут можна спостерігати не лише зміну об'єктів попиту (за рівнем доходів населення), а й зміну об'єктів, що виконали будівельні роботи. Будівництво одноквартирних будинків за власні кошти може дозволити собі невелика частка населення, рівень доходів якого суттєво перебільшує середній по регіону. Виконують будівельні роботи в таких житлових будівлях, як правило, невеликі будівельні організації. Будівництво багатоквартирних житлових будівель – справа крупних будівельних організацій, тому зростання обсягу прийнятого в експлуатацію житла в багатоквартирних будівлях свідчить про розвиток будівничої галузі в Харківському регіоні.

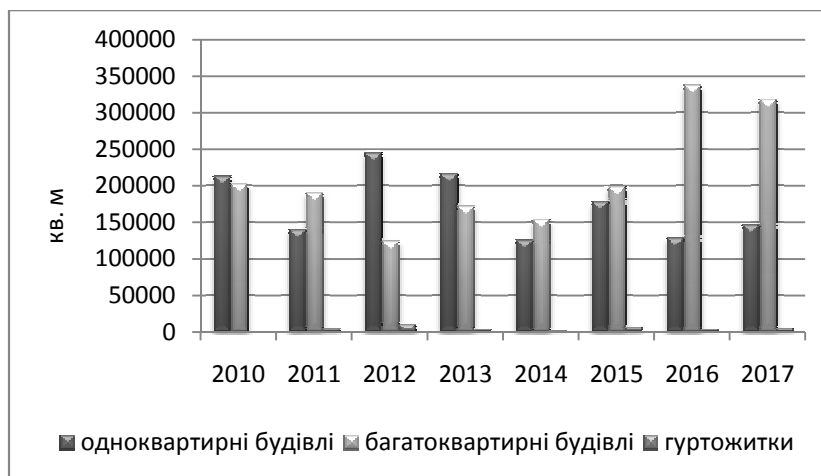

Рис. 2. Прийняття в експлуатацію житлових будівель Харківського регіону за видами

Зі зміною структури прийнятого в експлуатацію житла збільшується також і частка загальної площі житла в міських поселеннях. Так, станом на 2017 р. в Харківському регіоні – найвища частка (93,2%) прийнятого житла в містах у порівнянні з іншими регіонами України (рис. 3).

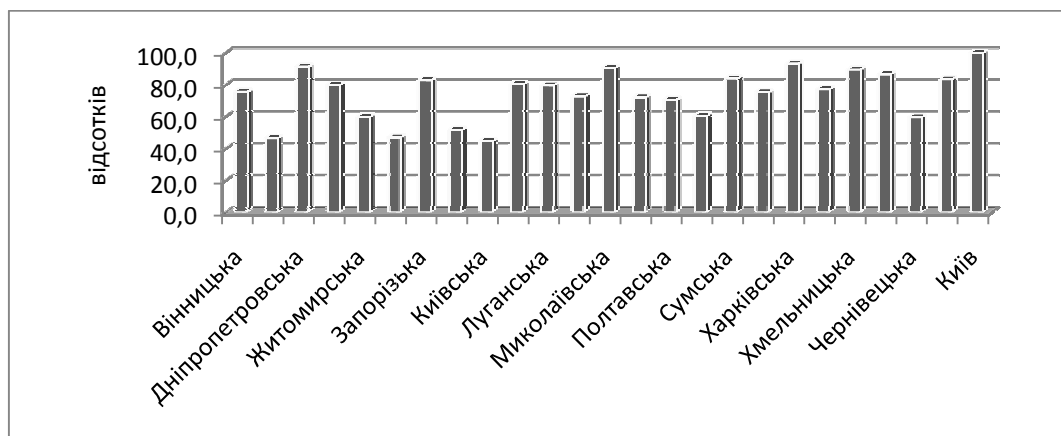

Рис. 3. Частка прийнятого в експлуатацію житла у міських поселеннях до загальної площі житла у регіоні в 2017 р.

Зростання обсягу введеного в експлуатацію житла позитивно впливає на соціальне становище суспільства, підвищенню якості життя. Так протягом 2010 – 2017 рр. обсяг житлового фонду Харківського регіону в перерахунку на 1 особу збільшився з 22,9 до 24,2 м² (рис. 4).

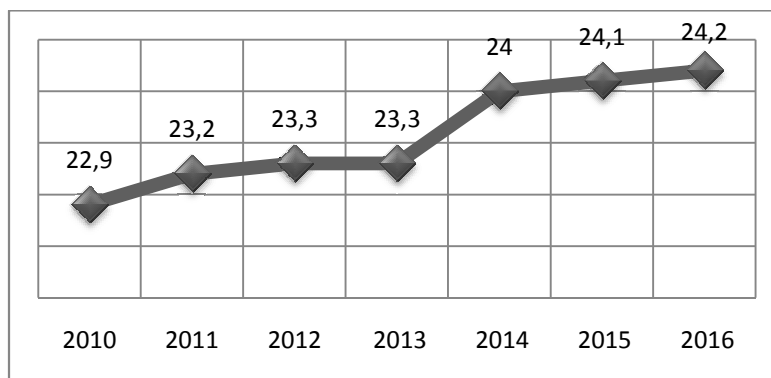

Рис. 4. Темпи зростання середнього значення на одну особу житлового фонду Харківського регіону

Отже, проблеми та досягнення будівельної галузі Харківського регіону є типовими для будівельної галузі всієї України. Тому всі результати подальшого дослідження можуть бути екстрапольовані з регіонального на національний рівень. Нами з'ясовано, що велику частку в обсязі будівельних робіт займають інженерні споруди, тому обмежити аналіз будівельної галузі Харківського регіону лише підприємствами, основним напрямом роботи якого є будівництво будівель, вважаємо недоречним.

Отже, для коректності аналізу з подальшою побудовою моделі антикризового управління автором було обрані для аналізу підприємства будівельної галузі Харківського регіону із різноманітною специфікою діяльності, а саме:

- Акціонерне товариство «Трест Житлобуд-1» - одне з провідних підприємств будівельної галузі Харківського регіону, основним напрямом діяльності якого є будова та реконструкція житлових будівель, об'єктів соціально-культурного призначення;

- Товариство з додатковою відповідальністю «Житлобуд-2» також є високотехнологічним будівельним підприємством повного циклу;

- Товариство з обмеженою відповідальністю «Мегаінвестбуд» - основною діяльністю якого є організація будівництва будівель;

- Публічне акціонерне товариство «Куряжський домобудівельний комплекс» - комплекс, що включає завод по випуску залізобетонних конструкцій, будівельні управління і управління механізації і транспорту;

- Приватне акціонерне товариство спеціалізоване будівельно-монтажне управління «Тунельбуд», напрямом діяльності якого є будівництво мостів та тунелів;

- Публічне акціонерне товариство «Південспецбуд», діяльність якого пов'язана з будівництвом водоочисних споруджень, каналізаційних та водопостачальних споруджень та інших господарчих об'єктів Харківського регіону;

- Публічне акціонерне товариство «Харківстальконструкція», яке крім загальнобудівельних робіт спеціалізується на виробництві металовиробів, виготовленні та монтажі універсальних ангарів з оцинкованої сталі;

- Приватне акціонерне товариство «Проектний та науково-дослідний інститут «Харківський промбудндіпроект»», діяльність якого лежить в сфері архітектури, інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах, а також технічних випробувань та досліджень.

Першим критерієм оцінки діяльності будь-якої установи або підприємства є оцінка результатів його фінансової діяльності. Автором було проведено порівняння результатів фінансової діяльності обраних підприємств Харківського регіону (табл. 2).

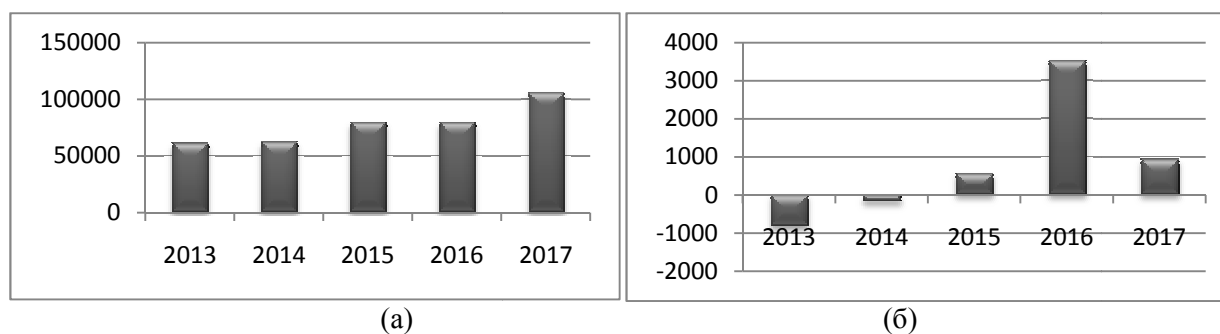
Таблиця 2

**Результати фінансової діяльності будівельних підприємств
Харківського регіону**

Будівельна організація	2013	2014	2015	2016	2017
АТ «Трест Житлобуд-1»	1949	3356	8023	14461	25193
ТДВ «Житлобуд-2»	861	-10531	3779	22571	20594
ТОВ «Мегаінвестбуд»	-2174	-2748	-4842	-8680	-86624
ПАТ «Куряжський ДБК»	103	-1249	123	745	-2444
ПАТ «Тунельбуд»	205	208	392	588	-1066
ПАТ «Південьспецбуд»	8	145	143	101	0
ПАТ «Харківстальконструкція»	909	-2104	1288	860	953
ПАТ «Харківський пром-будндіпроект»	-452	-228	-392	1247	-462

Лише два підприємства за досліджений період (2013 – 2017 рр.) показали відсутність збитків – ПАТ «Південьспецбуд», або зростання прибутковості – АТ «Трест Житлобуд-1». Стабільно збитковими виявилися ТОВ «Мегаінвестбуд» та ПАТ «Харківський промбудндіпроект» (за виключенням 2016 р.). Інші підприємства закінчили із збитком лише 2014 р., що є ще одним свідомством початку кризи.

Позитивний баланс більшості підприємств галузі, починаючи з 2015 р., можна пояснити, в першу чергу, коректуванням цінової політики. Якщо порівняти валовий прибуток (різницю між чистим доходом від реалізації продукції, товарів, послуг та собівартістю реалізованої продукції товарів) стабільно прибуткового підприємства АТ «Трест Житлобуд-1» (рис. 5, а) та ПАТ «Харківстальконструкція», яка з падінням прибутку у 2014 р. отримала збитки, а потім почала нарощувати валовий прибуток (рис. 5, б), можемо зробити висновки, що грамотна цінова політика, яка з одного боку, відповідає рівню собівартості, а з другого боку – залишається привабливою з боку користувача товарів та послуг, обумовлює стабільне зростання чистого прибутку підприємства.

**Рис. 5. Зміна валового прибутку АТ «Трест Житлобуд-1» (а)
і ПАТ «Харківстальконструкція» (б) у 2013 – 2017 рр.**

В умовах кризи будь-які підприємства, і підприємства будівельної галузі в тому числі, повинні мати власні запаси на організацію виробництва, проводити грамотну інвестиційну політику із залученням коштів із різних джерел фінансування.

В табл. 3 представлені обсяги нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємств будівельної галузі Харківського регіону. Стабільне зростання нерозподіленого прибутку спостерігається у підприємств зі сталим зростанням чистого прибутку (див. АТ «Трест Житлобуд-1»), спадання нерозподіленого прибутку супроводжується негативним фінансовим сальдо роботи підприємства (див. ПАТ «Куряжський домобудівельний комплекс», зменшенню нерозподіленого прибутку в 2013 – 2014 рр. і 2016 – 2017 рр. відповідають збитки, які понесло підприємство у 2014 та 2017 рр.). У підприємств із сталим непокритим збитком відповідно спостерігається відсутність рентабельності в роботі (ТОВ «Мегаінвестбуд», ПАТ «Проектний та науково-дослідний інститут «Харківський промбудндіпроект»)).

Таблиця 3

**Обсяги нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємств
будівельної галузі Харківського регіону**

Будівельна організація	2013	2014	2015	2016	2017
АТ «Трест Житлобуд-1»	3686	6390	12965	27426	52619
ТДВ «Житлобуд-2»	5029	-5502	1723	20848	35212
ТОВ «Мегаінвестбуд»	-41872,4	-44620,2	-62761,6	-58141,4	64372,2
ПАТ «Куряжський ДБК»	55164	53902	53935	54172	50927
ПАТ «Тунельбуд»	-191	17	409	992	-74
ПАТ «Південьспецбуд»	352	497	640	741	741
ПАТ «Харківстальконструкція»	-11588	-13692	-12404	-11544	-10591
ПАТ «Харківський промбуднпроект»	-1403	-1631	-2023	-776	1238

Залучення у операційну діяльність коштів з різних джерел фінансування може суттєво вплинути на розвиток підприємства. З усіх обраних підприємств лише АТ «Трест Житлобуд-1» повною мірою користується можливістю фінансування за рахунок короткострокових, довгострокових кредитів банків, векселів та інших довгострокових зобов'язань. Відзначимо, що, наприклад, у 2013 р. частки короткострокових та довгострокових кредитів банків були сумірними, а в 2016 – 2017 рр. «Житлобуд-1» був вимушений від них відмовитися у зв'язку із високими процентними ставками банків для короткострокових кредитів, застосування яких виявилось недоречним. При цьому суттєво збільшилась частка інших довгострокових зобов'язань, максимальне значення яких припадає на 2015 р.

Аналогічна ситуація спостерігається і в ТДВ «Житлобуд-2»: вони відмовилися від короткострокових кредитів (починаючи з 2013 р.), довгострокових кредитів (починаючи з 2016 р.), і задовольняються лише довгостроковими зобов'язаннями.

Одне з підприємств, яке продовжує інвестування за рахунок короткострокових кредитів - ТОВ «Мегаінвестбуд» - отримує збитки, величина яких зростає в геометричній прогресії. Отриманих кредитних коштів не вистачає навіть на покриття збитку.

ПАТ «Куряжський домобудівельний комплекс» поступово почав знижувати величину короткострокових кредитів – утримав у 2017 р. в порівнянні з 2013 р., та починаючи з 2016 р. перейшов на довгострокове кредитування.

Ані ПАТ СБМУ «Тунельбуд», ані ПАТ «Південьспецбуд» не використовують можливостей поліпшення фінансового становища підприємств за рахунок коротко- або довгострокових зобов'язань.

Проблема майже всіх підприємств будівельної галузі Харківського регіону, які були обрані для дослідження, виявилася у результатах операційної діяльності (табл. 4).

Таблиця 4

**Динаміка зміни різниці між операційними доходами та витратами
підприємств будівельної галузі Харківського регіону**

Будівельна організація	2013	2014	2015	2016	2017
АТ «Трест Житлобуд-1»	-6314	-7793	-4479	-5384	-1019
ТДВ «Житлобуд-2»	-4851	-567	-6218	-1775	-8688
ТОВ «Мегаінвестбуд»	-674,5	41837,1	-537,1	-2750,8	-706,3
ПАТ «Куряжський ДБК»	1056	1163	1544	1608	2952
ПАТ «Тунельбуд»	-954	-1028	-962	1422	-212
ПАТ «Південьспецбуд»	8259	26406	8736	4958	-985
ПАТ «Харківстальконструкція»	4043	910	3435	1590	2469
ПАТ «Харківський промбуднпроект»	7	44	-4	18	-131

Темпи зростання величини операційних витрат над величиною операційних доходів свідчать про розбалансованість операційної діяльності будівельних підприємств. Виключенням є лише Куряжський ДБК та «Харківстальконструкція», де превалюють саме операційні доходи. Але й тут спостерігаються суттєві коливання значень різниці операційних доходів та витрат з року в рік, особливо в ПАТ «Харківстальконструкція», що свідчить про відсутність стабільності, передбачуваності у операційній діяльності.

Висновки. Відсутність чітких закономірностей у динаміці змін показників діяльності окремих підприємств і галузі взагалі ускладнює прогнозування результатів економічної діяльності, формування принципів та заходів антикризового управління.

В той же час ми вважаємо, що аналіз діяльності будівельної галузі Харківського регіону лише за показниками прибутковості – чистої, валової, операційної – не може бути визнаний як повний. Для визначення методів антикризового управління важливо виявити та проаналізувати прихований потенціал та проблеми будівельних підприємств.

Список використаної літератури

1. Аніщенко Л. О. Зарубіжний досвід антикризового управління. *Економічний простір*. 2012. № 68. С. 143–156.
2. Василенко В. О., Коротков Е. М. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 504 с.
3. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія. К.: Наукова думка, 2000. 390 с.
4. Сторчак Н. О. Місце антикризового управління в економічній стратегії фірми. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2009. № 3 (19). С. 59–63.
5. Терещенко О. О., Пухтаєвич Г. М. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. 2-ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2006. 268 с.
6. Холод З. М., Штангрет А. М. Антикризове управління – система завчасної діагностики і захисту від кризових ситуацій. *Наукові записки*. Л.: Українська академія друкарства, 2002. Вип. 5. С. 124–127.
7. Куйбіда В. Уроки кризи і оновлене бачення будівництва. *Дзеркало тижня*. 2010. № 3 (782) 30 січня. URL: http://www.ssrp.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo_tyzhnya.pdf.
8. Палига Н. Б. Аналіз механізмів та інструментів реалізації антикризової політики держави в будівельній галузі. *Схід: Всеукраїнський аналітично-інформаційний журнал. Спецвипуск № 1 (108)*, січень 2011. С. 128–131. URL: <http://www.experts.in.ua/index.php>.
9. Світлична Т. І. Реалізація політики антикризового управління підприємствами будівельного комплексу України. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/.
10. Державний комітет статистики в Україні. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Anishchenko, L.O. (2012) Foreign experience of crisis management, *Ekonomichnyy prostir*, No.68, pp. 143-156.
2. Vasilenko, V.O., Korotkov, E.M. (2003) Anticrisis management of the enterprise; Teaching manual, Kyiv, ZUL, 504 p.
3. Ligonenko, L.O. (2000) Anticrisis management of the enterprise: theoretical and methodological principles and practical tools: monograph, Kiev, Naukova dumka, 390 p.
4. Storchak, N.O. (2009) The place of crisis management in the firm's economic strategy, *Visny`k Kry`voriz`kogo ekonomichnogo insty`tutu KNEU*, No. 3 (19), p. 59–63.
5. Tereschenko, O.O., Pukhtayevich G.M. (2006) Anticrisis financial management in the enterprise: monograph. 2nd form without changes, Kiev, KNEU, 268 p.
6. Kholod, Z. M., Shantreget, A. M. (2002) Anticrisis Management – A System for Early Diagnosis and Protection against Crisis Situations, *Naukovi zapysky*, Lviv, Ukrainian Academy of Printing, Vyp. 5, p. 124–127.
7. Kuibida, V. (2010) Lessons of the crisis and an updated vision of construction, *Dzerkalo Tyzhnya*, No. 3 (782) January 30, available at: http://www.ssrp.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo_tyzhnya.pdf
8. Paliha, N. B. (2011) Analysis of Mechanisms and Instruments for Implementing State Anti-crisis Policy in the Construction Industry, *Vseukrayins`ky`j anality`chno-informacijny`j zhurnal «Sxid»*, Special Issue, No. 1 (108) January 2011, p.128-131, available at: <http://www.experts.in.ua/index.php>.
9. Svitlichna, T.I. (2010) Implementation of the Policy of Crisis Management by Enterprises of the Construction Complex of Ukraine, available at: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/
10. State Committee of Statistics in Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

M. K. Kurhanska**EVALUATION CRITERIA OF THE ACTIVITIES OF BUILDING ORGANIZATIONS OF KHARKIV REGION FROM THE POSITION OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT**

The paper states that any economic system can not be in a rest state. Its functioning includes periods of development, periods of rest, and periods of crisis. These processes are cyclic. The results of the factors analysis held among the construction industry employees, provided both in the construction industry in general and in its components and can hinder its development, namely the construction of buildings, construction of buildings and specialized construction work was concluded that the most powerful are financial constraints. It is noted that the problems and achievements of the construction industry in Kharkiv region are typical for the construction industry throughout Ukraine. The criteria for evaluating the activities of construction organizations of Kharkiv region from the standpoint of crisis management are determined.

It is revealed that the amount of construction works performed in Kharkiv region is one of the best in Ukraine, also indicators of capital investment in the state budget are one of the highest. There is a high number of employees in construction with low unemployment and a gradual increase in wage growth rate is one of the best in Ukraine. Thus, the construction industry of Kharkiv region can be considered as the basic model in shaping the principles of crisis management in the construction industry of Ukraine.

Decrease in the volume of construction works performed for all types of construction products in 2013-2014 was revealed. It is concluded that the growth rate of operating expenses over the magnitude of operating income indicates an imbalance in the construction enterprises operating activities. It is noted that in crisis any enterprises, and enterprises of the construction industry in particular, must have their own stocks for the organization of production, make competent investment policy involving funds from various funding sources.

It is concluded that while analyzing only the indicators of profitability – net, gross, operating of Kharkiv region construction industry can not be recognized as full. It is important to identify and analyze the hidden potential and problems of construction companies in order to determine the methods of crisis management.

Keywords: crisis management, region, evaluation criteria, construction organizations.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2018 р.